

Europejska Tożsamość w Zakresie Bezpieczeństwa i Obrony w strukturach NATO

NATO nadal odgrywa istotną rolę w systemie europejskiego bezpieczeństwa i obrony. Zmiany w sytuacji międzynarodowej oraz wzrost liczby członków Sojuszu z 16 do 29 państw zwiększyły jego zasięg strategiczny i zakres zadań, zarówno w ramach obszaru traktatowego, jak i poza nim. W odpowiedzi na te wyzwania NATO zacieśnia współpracę z Unią Europejską. Podstawę działań Unii, liczącej obecnie 27 państw członkowskich, stanowi strategia bezpieczeństwa zawarta w tzw. „Strategii Solany” z 2003 roku, która definiuje „zadania petersberskie” – operacje humanitarne i pokojowe prowadzone na terenie UE oraz poza jej granicami. Obecnie za te działania odpowiadają Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa (WPZiB) oraz Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO), która w 2007 roku, po wejściu w życie Traktatu Lizbońskiego, zastąpiła Europejską Politykę Bezpieczeństwa i Obrony (EPBiO). Traktat ten wprowadził także Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ), która wspiera Wysokiego Przedstawiciela UE do Spraw Zagranicznych i Bezpieczeństwa w realizacji WPZiB i WPBiO, a także pomaga przewodniczącym Rady Europejskiej i Komisji Europejskiej w zadaniach z zakresu polityki zagranicznej. Na czele ESDZ stoi Wysoki Przedstawiciel, a bieżące działania nadzoruje Sekretarz Generalny. [W. Malendowski, Architektura bezpieczeństwa europejskiego, [w:] Malendowski W., Mojsiewicz Cz. (red.), Stosunki międzynarodowe, Wrocław 2004, s. 563-567.]

Kluczowym celem WPBiO jest rozwój zdolności obronnych Unii i wzmacnianie jej potencjału w zakresie zarządzania kryzysowego. WPBiO przewiduje stałą współpracę cywilną i militarną wszystkich państw członkowskich w dziedzinie obronności, zobowiązując je jednocześnie do wzmacniania własnych zasobów

militarnych. Traktat Lizboński poszerza także kompetencje Europejskiej Agencji Obrony (EDA), odpowiedzialnej za rozwój zdolności obronnych państw członkowskich, współpracę przy zakupie uzbrojenia, rozwój europejskiego przemysłu obronnego oraz tworzenie jednolitego rynku uzbrojenia. EDA prowadzi również programy badawczo-rozwojowe o charakterze międzynarodowym. Traktat rozszerza zakres „zadań petersberskich” o walkę z terroryzmem oraz określa zasady solidarności państw członkowskich na wypadek ataku terrorystycznego lub klęski żywiołowej, podkreślając potrzebę współpracy i wzajemnego wsparcia w takich sytuacjach. [Z. Kuźniar, A. Fronczyk, Bezpieczeństwo Polski w zjednoczonej Europie. Wybrane uwarunkowania, „Zeszyty

Naukowe WSOWL” 2011, nr 4 (162), s. 39-40.]

W Koncepcji strategicznej Sojuszu uzgodnionej przez szefów państw i rządów uczestniczących w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej w Rzymie w dniach 7-8 listopada 1991, czyli w końcowym okresie przygotowań do podpisania Traktatu o Unii Europejskiej, mówi się o "europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony" (European identity in security and defence) oraz o "europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i roli w sferze obrony" (European security identity and defence role). Ta odmienna terminologia wynika z nacisku, jaki zaatlantycki partner w Sojuszu kładzie na związanie "tożsamości europejskiej" z rolą i odpowiedzialnością partnerów europejskich w ramach wspólnego systemu zbiorowej obrony:

"Ważnym czynnikiem bezpieczeństwa europejskiego jest fakt, iż kraje Wspólnoty Europejskiej podejmują działania mające na celu osiągnięcie unii politycznej, w tym wykształcenie europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa (European security identity), a także zwiększenia roli Unii Zachodnioeuropejskiej. Wzmocnienie wymiaru bezpieczeństwa w procesie integracji europejskiej oraz zwiększenie roli i odpowiedzialność europejskich członków Sojuszu to elementy

pozytywne i wzajemnie się wspierające. Rozwój europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i roli w sferze obrony (European security identity and defence role) znajdujący swe odzwierciedlenie we wzmocnieniu europejskiego filaru w ramach Sojuszu (European pillar within the Alliance), będzie nie tylko służył interesom państw europejskich, lecz także wzmocni integralność i skuteczność Sojuszu jako całości" (punkt 3).

"Stworzenie europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony (European identity in security and defence) podkreśli gotowość Europejczyków do przyjęcia większej odpowiedzialności za swe bezpieczeństwo i przyczyni się do wzmocnienia transatlantyckiej solidarności" (punkt 22).

"W miarę jak postępować będzie proces kształtowania się europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i roli w sferze obrony (European security identity and defence role), znajdując odzwierciedlenie w umacnianiu europejskiego filaru Sojuszu (European pillar within the Alliance), europejscy członkowie Sojuszu będą brać na siebie większą odpowiedzialność za obronę Europy" (punkt 37).

W Deklaracji o pokoju i współpracy podjętej przez szefów państw i rządów uczestniczących w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej w Rzymie w dniu 8 listopada 1991 roku wyraźnie rozdziela się zresztą European security identity and defence role od European security and defence identity, czyniąc tę pierwszą elementem dyskursu własnego, tę drugą zaś przypisując dyskursowi Wspólnoty Europejskiej oraz UZE:

"Rozwój europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i roli w sferze obrony (European security identity and defence role), odzwierciedlający się w dalszym umacnianiu europejskiego filaru w obrębie Sojuszu, wzmocni integralność i efektywność Sojuszu Atlantyckiego /.../ Jesteśmy zgodni w tym, aby równolegle z powstawaniem i rozwojem europejskiej tożsamości w dziedzinie bezpieczeństwa i roli w sferze obrony (European security identity and defence role) wzmacniać

zasadnicze powiązanie transatlantyckie gwarantowane przez Sojusz i w pełni utrzymywać strategiczną jedność i niepodzielność bezpieczeństwa wszystkich naszych członków /.../ Uznając, iż do europejskich sojuszników, których to dotyczy, należy decyzyja o tym, jakie środki są potrzebne do wyrażenia wspólnej europejskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz roli w sferze obrony (common European foreign and security policy and defence role) jesteśmy ponadto zgodni /.../ iż będziemy rozwijać praktyczne środki w celu zapewnienia koniecznej przejrzystości i komplementarności między europejską tożsamością w zakresie bezpieczeństwa i obrony (European security and defence identity), taką jaka wyłania się z Dwunastki i z UZE, a Sojuszem" (punkt 6).

Termin "europejska tożsamość w zakresie bezpieczeństwa i obrony" (European Security and Defence Identity; poszczególne człony pisane teraz z dużej litery) został zaakceptowany w dyskursie NATO dopiero w Deklaracji szefów państw i rządów na spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej w Brukseli 11 stycznia 1994 roku. Sygnatariusze Deklaracji stwierdzają w niej m.in.:

"Potwierdzamy dzisiaj i odnawiamy więź między Ameryką Północną a Europą rozwijającą wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa (Common Foreign and Security Policy) i przyjmującą na siebie większą odpowiedzialność w sprawach obrony. Witamy wejście w życie Traktatu z Maastricht i powstanie Unii Europejskiej, co wzmocni europejski filar Sojuszu (European pillar of the Alliance) i pozwoli mu wnieść bardziej spójny wkład w bezpieczeństwo wszystkich Sojuszników" (punkt 3).

"Udzielamy pełnego poparcia rozwojowi europejskiej tożsamości w zakresie bezpieczeństwa i obrony (European Security and Defence Identity), która – jak do tego wzywa Traktat z Maastricht w długoterminowej perspektywie wspólnej polityki obronnej w ramach Unii Europejskiej – może prowadzić z czasem do wspólnej obrony zgodnej ze wspólną obroną Sojuszu. Powstanie europejskiej tożsamości w zakresie bezpieczeństwa i

obrony wzmocni europejski filar Sojuszu (European pillar of the Alliance), umacniając jednocześnie więź transatlantycką /.../" (punkt 4).

"Udzielamy poparcia wzmocnieniu europejskiego filaru Sojuszu (European pillar of the Alliance) przez Unię Zachodnioeuropejską, która jest rozwijana jako składowa obronna Unii Europejskiej" (punkt 5).

Pełne włączenie ESDI do dyskursu północnoatlantyckiego nastąpiło w uzgodnieniach podjętych na spotkaniu ministerialnym Rady Północnoatlantyckiej w Berlinie 3 czerwca 1996 roku. W Komunikacie końcowym z tego spotkania mówi się już bowiem o budowaniu i rozwijaniu "europejskiej tożsamości w zakresie bezpieczeństwa i obrony w ramach NATO" (European Security and Defence Identity within NATO, punkty 5 i 7). Pojawia się tu także akronim ESDI [S. Przymies (red.), Europejskie struktury współpracy, PISM, Warszawa 1995, s. 176.]

W dokumentach przyjętych na szczycie waszyngtońskim przez głowy państw i rządów uczestniczące w spotkaniu Zgromadzenia Północnoatlantyckiego w dniach 23 i 24 kwietnia 1999 roku, w szczególności w Komunikacie ze szczytu i w Koncepcji Strategicznej Sojuszu, „europejska tożsamość w zakresie bezpieczeństwa i obrony” pisana jest konsekwentnie dużą literą (czyli tak, jak pisano ją już w cytowanej Deklaracji brukselskiej z 1994 roku) i zastępowana jest często akronimem ESDI. Zazwyczaj mowa jest albo o „ESDI w ramach NATO” (ESDI within NATO) lub „w ramach Sojuszu” (ESDI within the Alliance), albo o ESDI, która „będzie się nadal rozwijać w ramach NATO”. Zwraca uwagę, że w Koncepcji Strategicznej Sojuszu unijna „wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa” (common foreign and security policy), w przeciwieństwie do europejskiej tożsamości w zakresie bezpieczeństwa i obrony”, pisana jest małymi literami, choć przywoływany jest tam także jej akronim CFSP (w Deklaracji brukselskiej dużymi literami pisane były oba terminy), podobnie jak małymi literami pisana

jest „wspólna polityka obronna” (common defence policy) i „wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony” (common security and defence policy; Koncepcja Strategiczna Sojuszu, punkt 17).

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.